

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1Svk/29/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7019200126
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 11. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Hatalová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:7019200126.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD., LL.M. a členov senátu JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M. (sudkyňa spravodajkyňa) a JUDr. Mariána Fečíka v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): X. N. D., nar. XX. V. XXXX, bytom I. XX, XXX XX I. N., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov, so sídlom Masarykova 10, 080 01 Prešov, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaPO 2N 27934/2018-5424/2019, ČRZ: 8200/2019 zo dňa 17. januára 2019, v konaní o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6S/39/2019-76 zo dňa 06. októbra 2022, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 6S/39/2019-76 zo dňa 06. októbra 2022 sa mení tak, že rozhodnutie žalovaného č. KaPO 2N 27934/2018-5424/2019, ČRZ: 8200/2019 zo dňa 17. januára 2019 sa zrušuje a vec sa vracia žalovanému na ďalšie konanie.

II. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanému nárok na náhradu trov kasačného konania ako aj konania pred správnym súdom.

odôvodnenie:

I. Priebeh administratívneho konania

1. Žalovaný rozhodnutím č. KaPO 2N 27934/2018-5424/2019, ČRZ: 8200/2019 zo dňa 17.01.2019 (ďalej aj „preskúmané rozhodnutie“ alebo „rozhodnutie žalovaného“) podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej aj „zákon o poskytovaní právnej pomoci“) nepriznal žalobcovi nárok na poskytovanie právnej pomoci v právnej veci ústavnej sťažnosti pre porušenie základných práv a slobôd žalobcu uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/214/2017 zo dňa 25.07.2018.

2. Žalovaný preskúmané rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca ako žiadateľ o právnu pomoc neoznačením jeho základných práv a slobôd, ktoré mali byť uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/214/2017 zo dňa 25.07.2018 porušené a neuvedením, v čom konkrétne podľa neho toto porušenie spočíva, nepreukázal dôvodnosť podania ústavnej sťažnosti v predmetnej veci, a teda ani len neoznačil dôkazy na podporu jeho tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu, ktoré žalovaný posudzuje pri vyhodnocovaní zrejmej bezúspešnosti sporu. Preto mal žalovaný za to, že právna vec, s ktorou sa žalobca obrátil na žalovaného, je zrejme bezúspešná.

3. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaný konštatoval, že na základe údajov uvedených v žiadosti o poskytnutie právnej pomoci a priložených listinných dôkazov mal za preukázané, že žiadateľ nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci v zmysle zákona o poskytovaní právnej pomoci. Žalovaný argumentoval tým, že vo veci, s ktorou sa žalobca obrátil na žalovaného, nebola vylúčená zrejma bezúspešnosť sporu, čím žiadateľ nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc. Nesplnenie hoci len jednej z podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie

právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o nároku na poskytovanie právnej pomoci. S ohľadom na uvedené sa žalovaný splnením ďalších podmienok nezaoberal.

II. Konanie pred správnym súdom

4. Proti preskúmanému rozhodnutiu žalovaného podal žalobca v zákonnej lehote (všeobecnú správnu žalobu na Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „správny súd“), ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, jeho zrušenia, vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie a priznania práva na úplnú náhradu trov konania. Žalobca považoval preskúmané rozhodnutie za nezákonné z dôvodov podľa § 191 ods. 1 písm. c), d), e), f) a g) SSP. Vo vzťahu k dôvodu nepriznania poskytovania právnej pomoci (zrejma bezúspešnosť sporu) žalobca dôrazne namietal, že „Centru právnej pomoci má žiadateľ označiť, ktoré základné práva a slobody mohli byť porušené predmetným uznesením (t. j. uznesením o odmietnutí dovolania, ktoré žalobca žalovanému na jeho výzvu v správnom konaní predložil, pozn. kasačného súdu), tak potom načo sú Centru všetky fotokópie, ktoré žiada. To žiadateľ má označiť práva ! A čo bude robiť Centrum ako „kvalifikovaná“ právnická osoba ???! (resp. kancelária). Centrum právnej pomoci disponuje dostatkom dôkazov na podporu tvrdení a preukázania dôvodov podania ústavnej sťažnosti už od roku 2007.“ Uviedol, že žalovaný nepriznaním nároku na právnu pomoc konal v rozpore s právom žalobcu na súdnu a inú právnu pomoc, keďže žalovaný sa opätovne stavia do pozície súdu.

5. Krajský súd rozsudkom č. k. 6S/39/2019-76 zo dňa 06.10.2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) správnu žalobu žalobcu, podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „SSP“), ako nedôvodnú zamietol. Zároveň rozhodol, že účastníkom konania právo na náhradu trov konania nepriznáva.

6. Úvodom vlastného právneho posúdenia krajský súd primárne uviedol, že na prejednanie veci samej nariadil v zmysle § 107 ods. 1 písm. a) SSP pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo dňa 06.10.2022. Pojednávanie sa nezúčastnil žalobca a ani žalovaný. Žalobca svoju neúčasť na nariadenom pojednávaní ospravedlnil podaním zo dňa 30.09.2022, doručeným krajskému súdu dňa 05.10.2022, z rodinných dôvodov, ako aj zdravotných dôvodov manželky, ktorú sprevádza na lekárskech vyšetreniach, a preto žiadal odročiť pojednávanie na iný termín, majúc za to, že ide o vážny dôvod ospravedlnenia v zmysle § 115 SSP. Žalovaný svoju neúčasť na nariadenom pojednávaní ospravedlnil podaním zo dňa 21.09.2022 z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti, nežiadal odročiť pojednávanie a súhlasil s rozhodnutím vo veci v jeho neprítomnosti. Správny súd skonštatoval, že žalobca dôvod neprítomnosti nepreukázal a vymedzil ho veľmi nejasne a neurčito, pretože nebolo z neho zrejme, akým ochorením trpí jeho manželka a akým spôsobom je odkázaná na starostlivosť žalobcu, t. j. či ochorenie je takého charakteru, že bráni žalobcovi sa zúčastniť pojednávania. Z uvedených dôvodov správny súd nevyužil procesnú možnosť odročenia pojednávania na žiadosť žalobcu, pretože mal za to, že žalobca nepreukázal, že ide o vážny dôvod odročenia pojednávania v zmysle § 115 SSP. Vzhľadom na neprítomnosť žalobcu a neprítomnosť zástupcu žalovaného na nariadenom pojednávaní, krajský súd v súlade s ustanovením § 114 SSP konal v neprítomnosti účastníkov konania, respektíve ich zástupcov, vo veci vykonal potrebné dokazovanie a vo veci rozhodol napadnutým rozsudkom.

7. Krajský súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie bolo vydané v súlade s platnou právnou úpravou, pričom žalovaný dostatočne zistil skutkový stav veci a z neho vyvodil aj správny právny záver, s ktorým sa krajský súd v celom rozsahu stotožnil.

8. Podľa názoru správneho súdu žalovaný pri rozhodovaní o žiadosti žalobcu správne skúmal, či je splnená zákonná podmienka pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona o poskytovaní právnej pomoci, a teda či v tomto konkrétnom prípade nejde o prípad zrejmej bezúspešnosti sporu. V konaní o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci žalobca požadoval právne zastúpenie v právnej veci ústavnej sťažnosti, ktorá mala smerovať proti uzneseniu Najvyššieho súdu SR, ktorým Najvyšší súd SR odmietol dovolanie žalobcu proti rozsudku krajského súdu ako odvolacieho súdu. Citujúc ust. § 236 ods. 1 a 2, § 237 ods. 1 a § 238 ods. 1 až 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v znení účinnom v rozhodnom čase, ďalej aj „OSP“) správny súd ďalej uviedol, že žalobca podal dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu z dôvodov podľa § 237 ods. 1 písm. f) a g) OSP a Najvyšší súd SR vyslovil, že jeho prípustnosť z § 238 ods. 1 až 3 OSP nemožno vyvodiť. Najvyšší súd SR v odôvodnení uznesenia vyslovil, že nezistil žiadne porušenie procesných predpisov zo strany súdov nižších inštancií, ktorým by došlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom a zároveň, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. g) OSP z dôvodu, že rozhodoval vylúčený sudca, nie je daná. Navyše, aj keď žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a) až e) OSP netvrdil, ani Najvyšší súd SR ich existenciu nezistil.

9. Správny súd skonštatoval, že žalovaný nepochybil, ak svoje rozhodnutie odôvodnil bezúspešným uplatňovaním práva. Dospel k záveru, že postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom

na vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody žalobcu, a preto podanie ústavnej sťažnosti v predmetnej veci by malo za následok jej odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Ďalej poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžo/42/2014 zo dňa 19.05.2015, podľa ktorého: „Ustanovenie § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. nepredstavuje taxatívny výpočet skutočností, na ktoré musí odporca (Centrum právnej pomoci) pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti sporu prihladať, avšak na konkrétne skutočnosti, ktoré sú v uvedenom ustanovení výslovne uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, má prihladať vždy. Rozsah posúdenia zrejmej bezúspešnosti sporu je v kompetencii odporcu a závisí od okolnosti konkrétneho prípadu. Pri posudzovaní schopnosti žiadateľa označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení nie je správny orgán oprávnený ich hodnotiť, to prináleží až súdu konajúcemu vo veci samej, avšak musí posúdiť, či žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci je schopný aspoň označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení.“ S poukazom na vyššie uvedené správny súd uzavrel, že žalobca nepreukázal dôvodnosť podania ústavnej sťažnosti v predmetnej veci, keďže ani len neoznačil dôkazy na podporu jeho tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu, ktoré Centrum právnej pomoci (ďalej aj „centrum“) posudzuje pri vyhodnocovaní zrejmej bezúspešnosti sporu.

10. Záverom odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd uviedol, že žalobca sa v správnej žalobe domáhal zrušenia preskúmaného rozhodnutia žalovaného nielen z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, ale aj z dôvodov uvedených v § 191 ods. 1 písm. c), d), e), f) a g) SSP. Tieto ďalšie dôvody zrušenia napadnutého rozhodnutia žalovaného však žalobca vymedzil iba všeobecne, citáciou uvedených zákonných ustanovení, bez akejkoľvek ďalšej konkretizácie, vzhľadom na ktorú skutočnosť správny súd ich opodstatnenosť vyhodnotiť nemohol, pričom ani žiadny takýto dôvod na zrušenie preskúmaného rozhodnutia pri posudzovaní daného prípadu nezistil.

III. Argumentácia účastníkov konania v kasačnom konaní

11. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) kasačnú sťažnosť z dôvodu, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f) SSP), rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g) SSP), odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h) SSP) a vo veci rozhodol zaujatý sudca, predseda senátu JUDr. Marek Kotora (§ 440 ods. 1 písm. e) SSP). Sťažnostným návrhom sa sťažovateľ domáhal, aby kasačný súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil správne súdu na ďalšie konanie.

12. Vo vzťahu k vymedzenému sťažnostnému dôvodu porušenia práva na spravodlivý proces sťažovateľ uviedol najmä tieto sťažnostné body:

- správny súd vykonal pojednávanie dňa 06.10.2022, na ktorom rozhodol v časovom limite 15 minút, napriek zložitosti prípadu,
- správny súd nepojednával, nezisťoval a neumožnil sťažovateľovi, aby na nariadenom pojednávaní uskutočnil svoje „procesné a zákonné“ právo na spravodlivý súdny proces v danej veci, pričom takéto konanie na správnom súde sa stáva recidívou,
- sťažovateľ nemohol uskutočniť svoje procesné práva.

13. Vo vzťahu k vymedzenému sťažnostnému dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci sťažovateľ uviedol najmä tieto sťažnostné body:

- zotrúvajúc na skutkových a právnych dôvodoch žaloby sťažovateľ namietal, že správny súd „servilne“, v neprítomnosti sťažovateľa, rozhodol v zhode s rozhodnutím žalovaného, pričom rozhodol (rovnako ako žalovaný) len na základe neúplných dokladov. Takto zadovážené materiály nemôžu pre súdne konanie v danej veci postačovať,
- rozhodnutie žalovaného nezodpovedá reálnemu skutkovému stavu ani súdnym rozhodnutiam vo veci samej v obdobných konaniach na iných súdoch.

14. Vo vzťahu k vymedzenému sťažnostnému dôvodu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu sťažovateľ uviedol najmä tieto sťažnostné body:

- skutočnosti, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe a vydaných judikátov Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR svedčí „chabá“ právna argumentácia a odôvodnenie napadnutého rozsudku,
- krajský súd sa len nepatrne a okrajovo dotýka celej problematiky nezákonného rozhodnutia žalovaného, a to bezúspešnosti sporu,
- krajský súd neprejednal vec v zmysle zákona, pričom výrok napadnutého rozsudku krajského súdu nemá žiadnu oporu v odôvodnení,
- podanou správnu žalobou sa krajský súd nezaoberal. Nepreskúmal správnosť a zákonnosť rozhodnutia žalovaného a nerešpektoval ani ustálenú rozhodovaciu prax. Krajský súd sa „nesprával“ ako nestranný a nezaujatý, ale práve naopak, správal sa ako advokát a právny zástupca žalovaného.

15. Vo vzťahu k vymedzenému sťažnostnému dôvodu rozhodnutia vydaného vylúčeným sudcom sťažovateľ uviedol najmä tieto sťažnostné body:

- predseda JUDr. Marek Kotora doposiaľ nemá vyriešenú predbežnú otázku vznesenej námietky zaujatosti voči jeho osobe. Tomu zodpovedá aj jeho zaujaté a nezákonné rozhodnutie. Sťažovateľ mal za to, že tento predseda senátu ako aj všetky ním vydané súdne rozhodnutia vykazujú znaky očividnej zaujatosti. V tomto bode kasačnej sťažnosti sťažovateľ zdôraznil, že vo veci koná zaujatý predseda senátu, „kde nedokáže zákonnou cestou rozhodnúť“ už vyše 1 roka o vznesenej námietke zaujatosti.

16. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti sťažovateľa uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje s výrokom ako aj so skutkovými a právnymi závermi obsiahnutými v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu. Považujúc napadnutý rozsudok za správny a zákonný a jeho odôvodnenie za primerané, dostatočné a zrozumiteľné, navrhol, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol.

17. Žalobca v replike uviedol, že vyjadrenie žalovaného nespĺňa náležitosti vyjadrenia, a teda nie je vyjadrením ku kasačnej sťažnosti. Sťažovateľ vyjadril v replike presvedčenie, že predmetné vyjadrenie je „potvrdením krytia“ a „prepojenia“ žalovaného, krajského súdu a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.

IV. Právne posúdenie veci kasačným súdom

18. Prejednávaná vec bola dňa 26.07.2023 predložená Najvyššiemu správneému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší správny súd SR“ alebo „najvyšší správny súd“), bola náhodným výberom technickými a programovými prostriedkami schválenými Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky pridelená na rozhodnutie senátu 1S a bola jej pridelená spisová značka 1Svk/29/2023.

19. Senát Najvyššieho správneho súdu SR ako súdu kasačného (ďalej aj „kasačný súd“) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu v medziach sťažnostných bodov [§ 438 ods. 2, § 445 ods. 1 písm. c), ods. 2 SSP], pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 442 ods. 1, § 443 ods. 1 SSP) a že ide o rozhodnutie, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 SSP), vo veci v zmysle § 455 SSP nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyseľne dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľa je dôvodná. Deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu SR www.nssud.sk podľa § 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP.

20. Po preskúmaní napadnutého rozsudku správneho súdu a kasačnej sťažnosti, ako aj podkladového materiálu, kasačný súd dospel k záverom, ktoré odôvodňuje v nasledovnom texte.

V. Vybrané ustanovenia, z ktorých kasačný súd vychádzal

21. Podľa § 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci: „Účelom tohto zákona je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv [...]“

22. Podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o poskytovaní právnej pomoci: „Na účely tohto zákona je právnou pomocou poskytovanie právnych služieb osobe oprávnenej podľa tohto zákona v súvislosti s uplatňovaním jej práv, ktoré zahŕňajú najmä právne poradenstvo, pomoc pri mimosúdnych konaniach, vrátane sprostredkovania riešenia sporov formou mediácie, spisovanie podaní na súdy, zastupovanie v konaní pred súdmi a vykonávanie úkonov s tým súvisiacich a úplné alebo čiastočné uhrádzanie nákladov s tým spojených.“

23. Podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci: „Fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch.“

24. Podľa § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci: „Pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremiľčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.“

25. Podľa § 10 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci: „Konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „konanie“) sa začína podaním písomnej žiadosti doloženej dokladmi preukazujúcimi skutočnosť uvedené v žiadosti, ktorú podáva žiadateľ na tlačive. Doklady preukazujúce, že sa žiadateľ nachádza v stave materiálnej núdze, nesmú byť staršie ako tri mesiace. Žiadosť musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, jeho trvalý alebo prechodný pobyt a rodné číslo. Na výzvu centra žiadateľ doplní v primeranej lehote určenej centrom ďalšie údaje a doklady týkajúce sa skutočností rozhodujúcich na posúdenie nároku na poskytnutie právnej pomoci, ktorá nesmie byť kratšia ako desať dní; centrum podľa

možnosti zabezpečiť doklady a iné potrebné údaje, ktorými disponujú štátne orgány, obce, notári a iné právnické osoby a fyzické osoby povinné poskytovať súčinnosť podľa tohto zákona.“

VI. Posúdenie námietok kasačnej sťažnosti

26. Predmetom kasačného konania v danej veci bol napadnutý rozsudok krajského súdu o zamietnutí správnej žaloby, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorým mu podľa § 10 ods. 5 zákona o poskytovaní právnej pomoci nepriznal nárok na poskytovanie právnej pomoci z dôvodu zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorú sťažovateľ žiadal na podanie ústavnej sťažnosti pre porušenie jeho základných práv a slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR o odmietnutí dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v občianskoprávnej veci.

27. Podstatou sporu v tu prejednáwanej veci vedenej pred najvyšším správnym súdom je výklad § 6 ods. 1 písm. b) zákona o poskytovaní právnej pomoci, podľa ktorého fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak (okrem iného) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu, ako aj naň nadväzujúceho § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci, podľa ktorého pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremlčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

28. Krajský súd v zhode s právnym názorom žalovaného dospel k záveru, že sťažovateľ nepreukázal dôvodnosť podania ústavnej sťažnosti, nakoľko ani len neoznačil dôkazy na podporu svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu, ktoré centrum posudzuje pri vyhodnocovaní zrejmej bezúspešnosti. Krajský súd (rovnako tak i žalovaný) pritom argumentoval odkazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžo/42/2014 zo dňa 19.05.2015, v zmysle ktorého pri posudzovaní schopnosti žiadateľa označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení je zo strany správneho orgánu potrebné posúdiť, či žiadateľ je schopný aspoň označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení, k čomu podľa krajského súdu (ako i právneho názoru žalovaného) nedošlo.

29. Z administratívneho spisu vyplýva, že sťažovateľ dňa 26.09.2018 požiadal žalovaného o právnu pomoc na podanie ústavnej sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/214/2017 zo dňa 25.07.2018, ktorým Najvyšší súd SR ako dovolací súd odmietol dovolanie sťažovateľa (proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/928/2014 zo dňa 11.11.2015, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 1C/123/2006 zo dňa 27.05.2014 o zamietnutí žaloby žalobcu v konaní o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru) ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP. Sťažovateľ v podanom dovolaní výslovne namietal vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) OSP („účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom“) a § 237 ods. 1 písm. g) OSP („rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát“). Najvyšší súd SR v odôvodnení uznesenia o odmietnutí dovolania vyslovil, že nezistil žiadne porušenie procesných predpisov zo strany súdov nižších inštancií, ktorým by došlo k odňatiu možnosti žalobcu (sťažovateľa v tu prejednáwanej veci) konať pred súdom a zároveň, že prípustnosť dovolania z dôvodu, že rozhodoval vylúčený sudca, nie je daná.

30. Po podaní žiadosti žalovaný vo vzťahu k preukázaniu podmienky vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu vyzval sťažovateľa na predloženie uznesenia Najvyššieho súdu SR o odmietnutí dovolania s tým, že má uviesť, ktoré sťažovateľove základné práva a slobody boli týmto uznesením porušené, a v čom konkrétne spočíva podľa sťažovateľa porušenie sťažovateľom označených základných práv alebo slobôd. V prípade, ak bola ústavná sťažnosť už podaná, sťažovateľ bol vyzvaný na jej predloženie. Vyplnené tlačivo žiadosti o poskytnutie právnej pomoci bolo žalovanému doručené dňa 06.11.2018. Na preukázanie opodstatnenosti nároku sťažovateľ predložil centru fotokópiu uznesenia Najvyššieho súdu SR o odmietnutí dovolania a odpoveď zo dňa 30.10.2018, v ktorej výslovne uviedol, že ústavná sťažnosť nebola podaná a „aké základné práva a slobody boli porušené by centrum malo vedieť, keď ustanovilo = určilo nekvalifikovanú advokátku...“

31. Kasačný súd sa nemohol stotožniť s právnym názorom žalovaného odobreným krajským súdom založeným na tom, že fyzická osoba, ktorá žiada o právnu pomoc pre podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, musí označiť právo, ktoré podľa nej bolo porušené. Otázka, či určité rozhodnutie všeobecného súdu môže porušiť právo zaručené ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, na ktorú odkazuje čl. 127 ústavy, je otázkou poznania ústavy a medzinárodných zmlúv, ich výkladu a judikatúry k nim. Tieto otázky sú tak právnymi otázkami, kvôli ktorým sa práve právna pomoc priznáva. Napokon, aj podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o poskytovaní právnej pomoci už poskytovanie právneho poradenstva je súčasťou právnych služieb, ktoré vymedzujú pojem právnej pomoci podľa zákona o poskytovaní právnej pomoci. Žiadateľ o právnu pomoc nie je povinný právne kvalifikovať ani obsah, ani účinky alebo následky právnych skutočností alebo rozhodnutí príslušných orgánov verejnej moci. Preto nemôže obstať ani odkaz žalovaného na § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci, z ktorého zreteľne vyplýva, že žiadateľ

má byť schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu. Ak žalobca žiadal právnu pomoc na podanie ústavnej sťažnosti proti uzneseniu dovolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie, potom skutkovým stavom možno rozumieť jednak samotné rozhodnutie, ktorým sa dovolanie odmietlo, ako aj skutočnosti, ktoré sú v zmysle zákona rozhodné pre odmietnutie dovolania. Sťažovateľ v tu prerokovanej veci predložil uznesenie dovolacieho súdu, z ktorého obsahu bolo zrejmé, z akého (procesného) skutkového stavu dovolací súd vychádzal. Práve úlohou žalovaného bolo, aby na základe týchto skutočností vyhodnotil, či takýmto postupom mohlo alebo nemohlo dôjsť k zásahu do (akéhokoľvek) práva sťažovateľa, ktorého porušenie možno namietat podľa čl. 127 ústavy. K obdobnému právnemu názoru dospel Najvyšší správny súd SR v rozhodnutí sp. zn. 7Svk/6/2023 zo dňa 31.05.2023, v ktorom takisto ako v tu prejednávanej veci požiadal žiadateľ o právnu pomoc na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania. Kasačný súd sa s uvedeným právnym názorom plne stotožňuje.

32. Kasačný súd teda uvádza, že žalovaný vec nesprávne právne posúdil, keď záver o neposkytnutí právnej pomoci na podanie ústavnej sťažnosti pre zrejmú bezúspešnosť sporu založil len na skutočnosti, že sťažovateľ v žiadosti o právnu pomoc neoznačil základné právo, ktoré malo byť porušené, a v rozpore s § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci neoznačil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu. Pokiaľ žalovaný a krajský súd uzavreli, že vo veci, s ktorou sa sťažovateľ obrátil na žalovaného so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci, nebola vylúčená zrejma bezúspešnosť sporu, čím sťažovateľ nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci, ich rozhodnutia sú zaťažené vadou nesprávneho právneho posúdenia veci. Z tohto dôvodu pristúpil kasačný súd k zrušeniu nielen napadnutého rozsudku krajského súdu, ale i preskúmaného rozhodnutia žalovaného. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, nesprávny právny názor krajského súdu ako i žalovaného spočíva v nesprávnom právnom posúdení skutočnosti, že sťažovateľ bol povinný označiť jeho základné práva a slobody, ktoré mali byť predmetným uznesením dovolacieho súdu porušené a mal povinnosť uviesť, v čom konkrétne podľa neho toto porušenie spočíva, čím následne nemal preukázať dôvodnosť podania ústavnej sťažnosti v predmetnej právnej veci. Takisto nesprávny je právny záver, že sťažovateľ neoznačil dôkazy na podporu jeho tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu, ktoré centrum posudzuje pri vyhodnocovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, nakoľko sťažovateľ predložil rozhodnutie dovolacieho súdu, z ktorého obsahu bolo zrejmé, z akého (procesného) skutkového stavu dovolací súd vychádzal.

33. Kasačný súd však uvádza, že krajský súd išiel nad rámec argumentácie vyplývajúcej z rozhodnutia žalovaného, keď zrejmú bezúspešnosť sporu vyvodil okrem vyššie uvedeného aj zo skutočnosti, že podanie ústavnej sťažnosti v predmetnej veci by malo za následok jej odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, keďže postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody žalobcu. V tejto súvislosti kasačný súd podotýka, že vychádzajúc z princípu subsidiarity správneho súdnictva nie je úlohou krajského súdu dopĺňať za žalovaného dôvody ním vydaného rozhodnutia. Z dôvodu procesnej ekonómie a zamedzenia vedenia opakovaného súdneho konania vo veci sťažovateľa sa však kasačný súd vyjadrí aj k tomuto dôvodu zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorú krajský súd konštatoval v dôvodoch napadnutého rozsudku nad rámec dôvodov uvedených žalovaným.

34. Kasačný súd zastáva názor, že krajský súd sa pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovaného celkom zjavne opomenul zaoberať dôležitým aspektom zrejmej bezúspešnosti sporu v zmysle § 8 zákona o poskytovaní právnej pomoci, a to, že takáto bezúspešnosť musí byť „zjavná“, resp. „zrejmá“. Krajský súd bez akejkoľvek argumentačnej relevancie uzavrel, že podanie ústavnej sťažnosti v predmetnej veci by malo za následok jej odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, keďže postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody žalobcu. Kasačný súd má za to, že krajskému súdu ako správneho súdu neprináležalo hodnotiť výsledok sporu z vecnej stránky a prejudikovať spor (túto právomoc nemá ani žalovaný), a teda zasahovať do právomoci iného súdneho orgánu. Bezúspešnosť sporu bolo potrebné hodnotiť iba z hľadiska splnenia procesných predpokladov, a teda obmedziť sa na formálne preskúmanie odôvodnenosti návrhu, nakoľko nepriznanie poskytovania právnej pomoci z dôvodu zjavnej bezúspešnosti sporu je prijateľné iba v zrejmých prípadoch (napr. uplynutie prekluzívnej lehoty, zjavne oneskorené podanie či neprípustnosť opravného prostriedku).

35. V rámci posudzovania, či ústavná sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí dovolania nie je zrejme bezúspešným uplatňovaním práva, môže žalovaný posúdiť, či dôvod odmietnutia dovolania celkom zjavne vyplýva zo zákona alebo z judikatúry, a či existencia skutkových dôvodov pre toto odmietnutie je celkom zjavná alebo nesporná. Môže ísť napríklad o prípady, keď bolo dovolanie celkom zjavne neprípustné (napr. rozsudok najvyššieho správneho súdu sp. zn. 2Sžk/18/2020, ktorý sa týkal zjavnej

bezúspešnosti ústavnej sťažnosti proti uzneseniu, ktorým sa odmietlo dovolanie vo veciach správneho súdnictva) alebo keď celkom zjavne nebola naplnená podmienka povinného právneho zastúpenia už pri podaní príslušného opravného prostriedku (napr. nález sp. zn. II. ÚS 271/2018, ale aj rozsudky najvyššieho správneho súdu sp. zn. 5Sžk/10/2021 alebo 1Svk/57/2022).

36. V uvedenom prípade však sťažovateľ v dovolacom konaní uplatnil dovolacie dôvody podľa § 237 ods. 1 písm. f) a g) OSP (viď bod 30 odôvodnenia tohto rozsudku), pričom v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP (odňatie možnosti konať pred súdom) namietal o. i. aj nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, pričom už len skutočnosť, či tento rozsudok je preskúmateľný a dostatočne odôvodnený alebo nie, nebola pre žalovaného „zrejmä“, tak aby mohol žalovaný bez pochyb uzavrieť, že dôvod pre odmietnutie dovolania dovolacím súdom bol jednoznačne naplnený a podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu o dovolaní by bolo celkom zjavne neopodstatnené. Posudzovanie tejto otázky do právomoci žalovaného v rámci skúmania podmienky zrejmej bezúspešnosti sporu teda nepatrilo. Z judikatúry ústavného súdu pritom vo všeobecnosti vyplýva, že ak dovolací súd odmietne dovolanie účastníka, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky, poruší jeho základného právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (porov. nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 342/2019 alebo I. ÚS 336/2019).

37. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti ďalej namietal, že krajský súd rozhodol vo veci na pojednávaní dňa 06.10.2022 v neprítomnosti sťažovateľa a nesprávnym procesným postupom tak znemožnil sťažovateľovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. K uvedenej námietke sťažovateľa kasačný súd uvádza, že krajský súd s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu postupoval podľa § 114 SSP správne a s argumentáciou krajského súdu uvedenou v napadnutom rozsudku (v bodoch 14 až 17) sa stotožňuje. Ako správny a zákonný vyhodnocuje kasačný súd postup krajského súdu, ktorý na žiadosť riadne a včas predvolaného sťažovateľa neodročil pojednávanie, a vec prejednal a rozhodol na nariadenom pojednávaní, keďže sťažovateľ nepreukázal dôležitý dôvod odročenia pojednávania v zmysle § 115 SSP. Uskutočnenie nariadeného pojednávania v neprítomnosti riadne a včas predvolaných účastníkov konania, ktorí svoju neúčast ospravedlnili, nemôže samé o sebe znamenať porušenie ich procesných práv. V tomto bode kasačný súd pre úplnosť uvádza, že nedostavenie sa niektorého z účastníkov konania, aj keď neúčast ospravedlní, nie je dôvodom na odročenie pojednávania a ani táto skutočnosť, sama o sebe neznamená porušenie procesných práv účastníka konania. Vyplýva to zo špecifického charakteru konania pred správnym súdom, keď skutočnosti tvrdené v žalobe sú konfrontované s obsahom napadnutého administratívneho rozhodnutia podľa jeho stavu v čase vydania rozhodnutia. Účastníci konania preto v zásade nemôžu svojimi tvrdeniami dodatočne modifikovať skutkový stav. To umožňuje rozhodnúť vec aj v ich neprítomnosti (obdobne rozsudok Najvyššieho správneho súdu SR sp. zn. 6Svk/1/2024 zo dňa 30.04.2024).

38. Pokiaľ sťažovateľ v kasačnej sťažnosti uplatnil ako sťažnostný bod odklon od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu podľa § 440 ods. 1 písm. h) SSP, kasačný súd konštatuje, že sťažovateľ tento dôvod kasačnej sťažnosti nevymedzil v zmysle § 440 ods. 2 SSP. Nakoľko sťažovateľ v kasačnej sťažnosti nevymedzil ustálenú rozhodovaciu prax kasačného súdu, od ktorej by sa mal krajský súd napadnutým rozsudkom vo svojom právnom závere odchyliť, kasačný súd sa nemohol s uvedenou námietkou sťažovateľa bližšie zaoberať a uplatnený kasačný dôvod preskúmať.

39. V rámci uplatneného kasačného dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. e) SSP sťažovateľ namietal, že doposiaľ nebolo rozhodnuté o jeho námietke zaujatosti vznesenej voči predsedovi senátu krajského súdu konajúcemu vo veci, JUDr. Marekovi Kotorovi. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ v priebehu správneho súdneho konania pred krajským súdom vzniesol námietku zaujatosti voči predsedovi senátu konajúcemu vo veci. Po vyjadrení sudcov senátu 6S krajský súd predložil vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti nadriadenému správne súdu. Najvyšší správny súd SR nerozhodol o podanej námietke zaujatosti, ale prípisom sp. zn. 1Snz/1/2022 zo dňa 19.07.2022 vec vrátil krajskému súdu na ďalší postup, nakoľko dospel k názoru, že správny súd nemal námietku zaujatosti predkladať na rozhodnutie nadriadenému súdu, pretože sa týkala procesného postupu sudcu i jeho rozhodovacej činnosti. Podľa § 87 ods. 3 SSP totiž dôvodom na vylúčenie sudcu správneho súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti. Na námietku zaujatosti spočívajúcu v týchto dôvodoch správny súd neprihliada a v takomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá (§ 91 ods. 3 SSP). Pokiaľ krajský súd túto skutočnosť do vydania napadnutého rozsudku sťažovateľovi neoznámil, nemá to dopad na práva sťažovateľa, pričom k vyrozumeniu sťažovateľa dochádza zo strany kasačného súdu týmto rozsudkom. S poukazom na uvedené kasačný súd vyhodnotil ako nedôvodnú sťažnostnú námietku sťažovateľa týkajúcu sa toho, že vo veci rozhodol „zaujaty predseda senátu“.

VII. Záver

40. Sumarizujúc vyššie uvedené skutočnosti dospel kasačný súd k záveru, že napadnutý rozsudok správneho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a rovnakou vadou (nezákonnosťou) podľa zistení kasačného súdu trpí aj rozhodnutie žalovaného (§ 191 ods. 1 písm. c/ SSP). Keďže krajský súd žalobu sťažovateľa zamietol, kasačný súd postupom podľa § 462 ods. 2 SSP v spojení s § 191 ods. 1 písm. c) SSP zmenil napadnutý rozsudok správneho súdu tak, že zrušil rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

41. V ďalšom konaní bude úlohou žalovaného opätovne sa zaoberať žiadosťou sťažovateľa (t. j. žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti) a vyhodnotiť splnenie podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc v zmysle § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci u sťažovateľa v predmetnej právnej veci. Následne bude potrebné vydať nové rozhodnutie, ktoré bude aj náležite odôvodnené úvahami správneho orgánu, ktoré ho viedli k vydaniu rozhodnutia. Žalovaný je pritom viazaný vyjadreným právnym názorom kasačného súdu (§ 469 SSP).

42. O nároku na náhradu trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP. Kasačný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania pred krajským súdom, ako aj pred kasačným súdom, a to vzhľadom na to, že sťažovateľ bol v konaní úspešný (§ 175 ods. 1 SSP). Zmena výroku rozsudku krajského súdu má za následok zákonnú povinnosť kasačného súdu rozhodnúť aj o trovách konania pred krajským súdom podľa príslušných ustanovení SSP. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

43. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0 (§ 463 SSP v spojení s § 139 ods. 4 SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.